Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle etäyhteyksien käytön edistämistä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 63/2024 vp)

Esitän kunnioittavasti seuraavaa.

1 Lakiehdotuksen tausta ja tavoitteet

Esityksen tavoitteena on lisätä oikeudenkäyntien toteuttamisen joustavuutta yleisissä tuomioistuimissa lisäämällä mahdollisuuksia etäyhteyksien käyttämiseen. Samalla tavoitteena on parantaa oikeuden saatavuutta ja vähentää oikeudenkäyntien viivästymistä.

Esityksessä ehdotetaan, että lakiin otetaan erityissäännökset tuomarin etäosallistumisesta oikeudenkäyntiin. Selkeänä pääsääntönä säilyisi edelleen, että oikeudenkäyntimenettely perustuu oikeussalissa toimitettaviin istuntoihin, joihin tuomari osallistuu henkilökohtaisesti läsnä ollen. Tästä pääsäännöstä voitaisiin kuitenkin poiketa säännöksessä mainittujen edellytysten täyttyessä.

Tuomarin etäosallistumisessa eroteltaisiin kaksi tilannetta, joista säädettäisiin kahdessa eri säännöksessä. Ensiksi säädettäisiin monijäsenisen kokoonpanon jäsenen, joka ei ole puheenjohtaja, etäosallistumisesta. Toiseksi säädettäisiin puheenjohtajan etäosallistumisesta.

Edellytyksenä jäsenen etäosallistumiselle olisi se, että siihen olisi aihetta ja että puheenjohtaja harkitsee sen soveliaaksi. Soveliaisuusharkinnassa olisi kysymys kokonaisharkinnasta, jossa huomioon otettavia seikkoja olisivat muun muassa asian laatu ja etäyhteyden käyttämisestä mahdollisesti saatavat edut.

Puheenjohtajan olisi myös mahdollista osallistua oikeudenkäyntiin etäyhteydellä. Puheenjohtajan osallistuessa etäyhteyden välityksellä myös muu mahdollinen ratkaisukokoonpano ja asianosaiset osallistuisivat oikeudenkäyntiin puheenjohtajan tavoin etäyhteydellä. Tällöin kysymyksessä olisi niin sanottu etäoikeudenkäynti, jossa suulliselle käsittelylle ei olisi lainkaan määrätty istuntopaikkaa. Etäoikeudenkäynti olisi mahdollinen riita- ja rikosasian valmistelussa, jos se on soveliasta. Rikos- ja riita-asian pääkäsittelyssä ja muussa asiassa se olisi mahdollinen, jos siihen on perusteltu syy ja se on soveliasta.

Esityksen mukaan etäoikeudenkäynti olisi ainakin ensi vaiheessa tarkoitettu poikkeukseksi. Esityksen mukaan etäoikeudenkäyntiä voidaan kuitenkin arvioida tulevaisuudessa hyödynnettävän mahdollisesti enenevässä määrin.

Esityksessä ehdotetaan, että tuomioistuin voisi erityisestä syystä määrätä asianosaisen osallistumaan etäyhdellä vastoin tämän tahtoa. Pääsääntönä kuitenkin säilyisi se, että asianosainen voisi halutessaan osallistua oikeudenkäyntiin istuntosalissa. Tästä poikkeavan määräyksen antaminen tarkoittaisi sitä, että asianosaisen läsnäolo-oikeus toteutettaisiin etäyhteyden välityksellä. Esityksen mukaan määräys voitaisiin antaa kaikissa asiaryhmissä, mutta käytännössä määräyksiä annettaisiin käytännössä rikosasioissa. Erityinen syy, jonka vuoksi määräys voitaisiin antaa, olisi esimerkiksi oikeudenkäynnin turvallisuuden vaarantuminen.

Voimassa olevat oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 52 §:n 1 momentin sisältämät lisäedellytykset videoyhteyden käyttämiselle suullista todistelua vastaanottaessa kumottaisiin. Videoyhteyden käyttäminen jäisi pelkän yleisen soveliaisuusharkinnan varaan.

Lakia muutettaisiin pakkokeinojen ja poissaolon seuraamusten näkökulmasta siten, että etäyhteyden välityksellä toimitettavassa valmisteluistunnossa olisivat käytössä samat pakkokeinot ja poissaoloseuraamukset kuin muissakin etäyhteyden välityksellä toimitettavissa istunnoissa. Merkitystä ei olisi sillä, osallistuuko asianosainen istuntosalissa läsnä ollen vai ei. Muutoksesta seuraisi, että tuomioistuin voisi sekä rikos- että riita-asiassa velvoittaa asianosaisen osallistumaan etäyhdellä valmisteluistuntoon sakon tai asian ratkaisemisen uhalla. Lisäksi lakia muutettaisiin siten, että pakkokeinojen ja poissaoloseuraamusten käyttö laajennettaisiin tilanteisiin, joissa etäyhteyttä käytetään muualta kuin tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta käsin.

2 Lakiehdotuksen keskeiset perus- ja ihmisoikeuskysymykset

2.1 Etäyhteyksien käytöstä oikeudenkäynneissä – yleisesti eduista ja haasteista valtiosääntöoikeuden näkökulmasta

Etäyhteyksien käyttö tuomioistuimissa liittyy keskeisesti kysymyksiin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamisesta (PL 21 § ja Euroopan ihmisoikeussopimus 6 artikla). Yhtäältä etäyhteyksien käyttö parantaa oikeuden saatavuutta ja oikeudenkäyntien viivytyksettömyyttä ja toisaalta taas voi tuottaa haasteita oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin asettamille vaatimuksille, kuten asianosaisten tehokkaille ja tosiasiallisille puolustautumisoikeuksille (ks. lisää esim. Roni Factor, Dana Kariti, Hagit Lernau & Danielle Yaffe Ayubi, Videoconferencing in Legal Hearings and Procedural Justice. 18 Victims & Offenders 8 2023, s. 1557–1579; Van der Vlis, E.-J. (2011). Videoconferencing in criminal proceedings, s. 11–25 teoksessa: Braun, S. & J. L. Taylor (eds.), Videoconference and remote interpreting in criminal proceedings. Guildford: University of Surrey).

Oikeuskirjallisuudessa on osoitettu, mitä uhkia etäyhteyden käytön laajentaminen voi tarkoittaa tuomioistuinten arvovallan, asianosaisen oikeusturvan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin näkökulmasta. Useissa tutkimuksissa on tuotu esiin, että etäyhteyden käyttäminen saattaa tietyissä tilanteissa vääristää tuomioistuimen päätöksentekoa vaikuttamalla esimerkiksi siihen, että etäyhteyksien välityksellä kuultavan uskottavuus arvioidaan eri tavoin kuin istuntosalissa läsnä olevan kuultavan uskottavuus (ks. esim. Factor, Kariti, Lernau & Ayubi 2023, s. 1560). Tuomioistuinten legitimiteetti on pitkälti kansalaisten ja yleisen luottamuksen varassa, ja kaikki tuomioistuinten ratkaisujen hyväksyttävyyttä heikentävät toimet voivat pitkällä aikavälillä myös vaarantaa luottamusta tuomioistuimiin. Tämän vuoksi oikeudenkäyntien etäyhteyksien käytön laajentamisessa on otettava huomioon, kuinka etäoikeudenkäynnit vaikuttavat kokemuksiin oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä ja voiko etäyhteyksien laajentaminen lopulta heikentää tuomioistuinten arvovaltaa. (Ks. myös HE 63/2024 vp, s. 18)

Tutkimuksissa on lisäksi korostettu, että etäyhteyksien käyttöönottaminen ja laajentaminen oikeudenkäynneissä vaatisi ennen kaikkea tuomareiden, asianajajien ja syyttäjien uudenlaista kouluttamista ja erilaisia taitoja esimerkiksi vastaanottaa todistelua etäyhteyden välityksellä. (Ks. esim. Factor, Kariti, Lernau & Ayubi 2023, s. 1571; Sanna Ala-Kortesmaa & Tuula-Riitta Välikoski, Käräjätuomareiden kuunteluosaaminen ja vuorovaikutuksen rakentuminen rikosoikeudenkäynnin etäkuulemistilanteissa – asian selvittämisen mahdollistaja ja oikeussalikokemuksen tuottaja. Oikeus 3/2023, s. 170–190)

Etäyhteyksien edut ovat nähtävissä ennen kaikkea ajan ja kustannusten säästöinä. Lisäksi etäyhteyksien käyttö voi olla perusteltua muun muassa turvallisuuden takaamiseksi. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimusten näkökulmasta teknisesti korkealaatuisten ja hyvin toimivien etäyhteyksien käyttämisessä oikeudenkäynneissä ei ole nähty suuria eroja fyysiseen läsnäoloon. (Ks. HE 63/2024 vp, s. 19–20)

2.2 Asianosaisen pakollinen etäosallistuminen oikeudenkäyntiin

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että asianosainen voidaan määrätä vastoin hänen tahtoaan osallistumaan oikeudenkäyntiin etäyhteyden välityksellä. (ehdotettu oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 8 §:n 5 momentti ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 13 §:n 5 momentti) Määräys osallistumisesta oikeudenkäyntiin etäyhteyden avulla voidaan antaa, jos siihen on erityinen syy ottaen huomioon asian laatu ja merkitys asianosaiselle.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan osallistumisoikeus on korostuneimmillaan rikosasioissa, joten riita-asiassa säännöksessä tarkoitettu määräys voitaisiin antaa jossain määrin kevyemmin perustein kuin rikosasiassa (HE 63/2024 vp, s. 40).

Hallituksen esityksen perusteluissa säännöksessä tarkoitettu erityinen syy olisi käsillä esimerkiksi silloin, kun oikeudenkäyntiin osallistuvien turvallisuus tai oikeudenkäynnin järjestys edellyttäisivät asianosaisen tavanomaisesta läsnäolo-oikeudesta poikkeamista. Konkreettisia viitteitä turvallisuuden vaarantumisesta ei perustelujen mukaan edellytettäisi. Pakollinen etäosallistuminen tulisi kysymykseen esimerkiksi tilanteissa, jossa asianosaisen läsnäolon istuntosalissa arvioitaisiin merkitsevän turvallisuusriskiä. Pakollisesta etäosallistumisesta voitaisiin määrätä myös esimerkiksi silloin, kun olisi uhka siitä, että asianosainen pyrkisi läsnäolonsa turvin painostamaan muita asianosaisia tai asiassa kuultavia henkilöitä. Lisäksi erityinen syy voisi hallituksen esityksen mukaan olla vangin kuljettamisesta tai vartioimisesta aiheutuvat poikkeukselliset kustannukset, jotka eivät olisi järkevässä suhteessa läsnäolosta saatavaan mahdolliseen lisäarvoon. Näin olisi esimerkiksi silloin, kun asianosainen suorittaa vankeusrangaistusta ulkomailla. (HE 63/2024 vp, s. 46)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on korostanut EIS 6 artiklasta johdettua rikosasian vastaajan oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä. Ihmisoikeustuomioistuin on tässä kohden tehnyt eroa sillä, onko kyse ensimmäisen asteen suullisesta käsittelystä vai muutoksenhakuasteesta. Erityisesti ensimmäisessä asteessa rikosasian vastaajan oikeus olla läsnä suullisessa käsittelyssä on ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä hyvin korostunut oikeus oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi. (Ks. esim. EIT Hermi v. Italia, 18114/02, 18.10.2006, suuri jaosto)

Rikosasian vastaajan määrääminen osallistumaan oikeudenkäyntiin etäyhteydellä vastoin hänen tahtoaan on noussut esiin myös ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä. EIT on korostanut, että lähtökohtaisesti asianosaisen läsnäolon turvaaminen etäyhteyden välityksellä ei ole vastoin EIS 6 artiklaa. EIT kuitenkin korostaa, että etäyhteyksien käyttämiselle täytyy aina olla olemassa oikeutettu tavoite (a legitimate aim) ja etäyhteyden avulla täytyy voida turvata esimerkiksi todisteluun liittyvät vaatimukset EIS 6 artiklan edellyttämällä tavalla. (EIT Dijkhuizen v. Alankomaat, 61591/16, 8.6.2021, kohta 53)

Oikeuskäytännössään EIT on hyväksynyt pakollisen etäyhteyden määräämisen rikosasian vastaajalle vastoin hänen tahtoaan käytännössä hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa: joko vastaaja on ollut ulkomailla tutkintavankeudessa (EIT Dijkhuizen v. Alankomaat, 61591/16, 8.6.2021; EIT Bivolaru v. Romania (No. 2), 66580/12, 2.10.2018) tai rikosasian vastaaja on kuulunut erittäin vaaralliseen rikollisjärjestöön (mafiaan) (EIT Asciutto v. Italia, 35795/02, 27.11.2007).

Oikeuskirjallisuudessa on korostettu, että pakollisen etäyhteyden määrääminen rikosasian vastaajalle vastoin hänen tahtoaan on ihmisoikeusvelvoitteiden näkökulmasta mahdollista vain, jos valtio ei pysty järjestämään vastaajalle fyysistä läsnäoloa istun-

tosalissa. (André Klip, The Right to be Present Online. 32 European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 2024, s. 1–14, s. 6).

Näitä kriteereitä vasten kansallisessa säännöksessä pitäisi nähdäkseni vieläkin selkeämmin ja yksiselitteisemmin käydä ilmi etäosallistumiseen määräämisen EIS:n vaatima poikkeuksellisuus, välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus rikosasioissa.

2.3 Oikeudenkäynnin julkisuuden turvaaminen

Esityksessä ehdotetaan, että lakiin otettaisiin erillinen säännös oikeudenkäynnin julkisuuden takaamisesta etäoikeudenkäynnissä. Tällaisessa tilanteessa ei olisi istuntosalia, johon yleisö voitaisiin ottaa. PL 21 §:n 2 momentin sekä EIS 6 artiklan takaama oikeudenkäynnin julkisuus olisi kuitenkin tällaisessakin tilanteessa taattava täysimääräisesti.

Esityksen mukaan keinot taata oikeudenkäynnin julkisuus jäisivät tuomioistuinten harkintaan. Hallituksen esityksen mukaan yksinkertainen tapa voisi olla järjestää mahdollisuus seurata oikeudenkäyntiä valvotusti tuomioistuimen tai muun viranomaisen tiloista etäyhden välityksellä. (HE 63/2024 vp, s. 17)

Hallituksen esityksessä korostetaan, että viranomaisen velvollisuutena olisi varmistua siitä, ettei oikeudenkäyntiä tallenneta, kun sitä seurataan etäyhteyden välityksellä. Valvonnan toteuttaminen jäisi sen viranomaisen harkintaan, jonka tiloissa oikeudenkäyntiä seurataan.

Ehdotettu sääntely johtaisi mitä luultavammin erilaisiin julkisuuden toteuttamistapoihin tuomioistuinten välillä. Voi hyvin olla niin, että joissakin tuomioistuimissa oikeudenkäyntien seuraaminen sallitaan ainoastaan sivusaleissa, kun taas toisissa tuomioistuimissa lähetetään verkkolinkki, jonka avulla oikeudenkäyntiä voi seurata mistä vain. Tuomioistuinten erilaiset käytännöt oikeudenkäyntien julkisuuden toteuttamistapojen välillä voivat olla ristiriidassa alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

2.4 Todistajien ja asianosaisten mahdollinen painostaminen

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 13 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että etäyhteyksien käyttö ei ole sidottu käytettäväksi vain toisista tuomioistuimista tai muista viranomaisista käsin. Perusteluissa tuodaan kuitenkin esiin, että tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että esimerkiksi rikosasian vastaajat alkaisivat laajamittaisesti osallistua oikeudenkäynteihin videoyhteydellä muulta kuin toisesta tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta käsin. (HE 63/2024 vp, s. 45)

Asianosaisten ja todistajien osallistuessa oikeudenkäyntiin etäyhteyksien välityksellä muualta kuin toisesta tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta käsin tuomioistuimen on mahdoton kontrolloida, pyritäänkö kuulemiseen vaikuttamaan epäasiallisesti. Tätä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin näkökulmasta kestämätöntä riskiä on mahdollista hallita niin, että etäyhteyden välityksellä tapahtuva kuuleminen tapahtuisi pääsääntöisesti toisesta tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta käsin. Tämän pääsäännön nostaminen perusteluista lain säännökseen voisi olla perusteltua.

2.5 Säännösten avoimuus ja erilaisten tulkintojen mahdollisuus

Esityksessä korostetaan monin paikoin, että etäyhteyksien käyttö jätetään tuomioistuimissa omaksuttavien käytänteiden varaan. Esityksen mukaan tuomioistuinten sisällä ratkaistaan, miten laajaksi tuomarin ja asianosaisen etäyhteyksien käyttäminen muodostuu. (Ks. esim. HE 63/2024 vp, s. 24)

Lakiesityksessä ehdotetaan oikeudenkäymiskaaren 2 lukuun lisättäväksi uutta säännöstä (15 §), joka mahdollistaisi monijäsenisen kokoonpanon jäsenen etäosallistumisen suulliseen käsittelyyn. Pykälän 2 momentin mukainen etäosallistuminen olisi poikkeus 1 momentin pääsäännöstä. Poikkeaminen olisi mahdollista, jos siihen olisi aihetta ja puheenjohtaja harkitsisi sen soveliaaksi. Vaatimus merkitsisi, ettei kynnystä jäsenen etäosallistumiselle olisi asetettava erityisen korkealle.

Pykälän sanamuoto (”jos siihen on aihetta ja puheenjohtaja harkitsee sen soveliaaksi”) johtaa mitä luultavimmin erilaisiin tulkintakäytäntöihin tuomioistuinten kesken siitä, milloin tuomarin etäosallistumiseen on aihetta ja harkitseeko puheenjohtaja sen soveliaaksi. Hallituksen esityksessä tuodaan nykytilaa arvioitaessa esille, että esimerkiksi asianosaisen etäosallistumisen jättäminen tuomioistuimen harkinnan varaan on käytännössä merkinnyt sitä, että säännösten soveltamisessa on suurta tuomari- ja tuomioistuinkohtaista vaihtelua. (HE 63/2024 vp, s. 12) Erot tuomioistuinten käytäntöjen välillä siinä, kuinka laajasti etäyhteyksiä sallitaan, kielletään tai määrätään ei ole omiaan vahvistamaan tuomioistuimiin kohdistuvaa arvovaltaa ja luottamusta alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Etäoikeudenkäynnistä säädettäisiin puolestaan oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 16 §:ssä. Toisin kuin 15 §:ssä, ehdotetussa etäoikeudenkäyntiä koskevassa säännöksessä ei olisi mainintaa siitä, kuka päättää etäoikeudenkäynnin toimittamisesta. Ehdotuksen perusteluiden mukaan päätösvalta etäoikeudenkäynnin toimittamisesta kuuluisi koko ratkaisukokoonpanolle. (HE 63/2024 vp, s. 36)

Uuden säännöksen mukaan rikos- ja riita-asian suullinen valmistelu voidaan toimittaa niin, että puheenjohtaja ja tuomioistuimen muu ratkaisukokoonpano sekä asianosaiset osallistuvat siihen etäyhteydellä, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi.

Kynnys etäoikeudenkäyntiin pääkäsittelyn osalta on osoitettu korkeammalle eli etäoikeudenkäynti pääkäsittelyssä ja muun suullisen käsittelyssä on mahdollista, jos siihen on perusteltu syy ottaen huomioon asian laatu ja merkitys asianosaisille.

2.6 Perusteluilla säätäminen

Hallituksen esityksessä on monin paikoin käytetty lainsäädäntöteknisesti sellaista muotoilua, että lain säännös jätetään verrattain avoimeksi ja säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkennetaan säännöksen tarkoitusta ja yksityiskohtaista soveltamista. Esimerkiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 13 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että etäyhteyksien käyttö ei ole sidottu käytettäväksi vain toisista tuomioistuimista tai muista viranomaisista käsin. Perusteluissa tuodaan kuitenkin esiin, että tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että esimerkiksi rikosasian vastaajat alkaisivat laajamittaisesti osallistua oikeudenkäynteihin videoyhteydellä muulta kuin toisesta tuomioistuimesta tai muusta viranomaisesta käsin. (HE 63/2024 vp, s. 45)

Oikeusvarmuuden ja ennakoitavuuden näkökulmista on varsin ongelmallista, jos lain sanamuodon mukainen tulkinta johtaa pääasiassa erilaiseen tulkintaan, kuin lain esitöiden perusteluissa esitetyt kannanotot.

3 Ehdotuksen valtiosääntöoikeudellinen arviointi

Kokonaisuudessaan oikeudenkäyntien etäyhteyksien käytön laajentaminen palvelee perustuslain 21 §:n ja EIS 6 artiklan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksia ennen kaikkea oikeuden saatavuuden, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin viivytyksettömyyden ja oikeudenkäynnin tehokkuuden näkökulmasta. Etäyhteyksien käyttöön liittyy kuitenkin tutkittuja haasteita oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ydinkysymysten osalta, kuten rikosasian vastaajan tehokkaiden puolustautumisoikeuksien toteutumisen ja todistelun vastaanottamisen näkökulmista. Lisäksi asianosaisten ja todistajien osallistuessa oikeudenkäyntiin etäyhteydellä muualta kuin toisesta tuomioistuimesta tai toisesta viranomaisesta käsin on hankalaa kontrolloida, pyritäänkö kuulemiseen vaikuttamaan epäasiallisesti. Todistajien tai asianosaisten painostaminen tai uhkaaminen etäyhteyksin toimitettavassa oikeudenkäynnissä murentaisi keskeiset ydinvaatimukset oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä.

Hallituksen esityksessä tuodaan monin paikoin esiin, että etäyhteyden mahdollistaminen oikeudenkäynneissä olisi useimmissa tapauksissa kyse pääsäännöstä poikkeamiseen. Tarkoituksena on, että tuomioistuimet omien käytäntöjensä kautta hyödyntävät etäyhteyksien käyttöä, jos se on asian laadun kannalta soveliasta ja etäyhteyksien käyttöön on hyväksyttävä syy. Tämä johtaa mitä luultavammin siihen, että käytänteet

etäyhteyksien käytöstä vaihtelevat tuomioistuinten kesken, mikä on alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta haasteellista.

Valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisimpana näen rikosasian vastaajan määräämisen vastoin tahtoaan osallistumaan asiansa käsittelyyn etäyhteydellä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on korostanut, että pakollinen osallistuminen etäyhteydellä rikosasian käsittelyyn tulee olla ehdottoman poikkeuksellinen järjestely. Ehdotetussa säännöksessä asian poikkeuksellisuus ja välttämättömyys ei tule täysin selkeästi ja yksiselitteisesti esille.

Kuopiossa 18.9.2024

Maija Dahlberg
OTT, julkisoikeuden apulaisprofessori
Itä-Suomen yliopisto